

MANIFEST

UNGA NYANLÄNDA KVINNORS KRAV PÅ MAKTHAVARE

 **KVINNA
KVINNA**

 **ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**
MED
STÖD
FRÅN

INNEHÅLL

FÖRORD	3
JÄMSTÄLLDHET	4
TJEJERNAS RÖSTER OM JÄMSTÄLLDHET	6
MIN BERÄTTELSE	9
UTBILDNING	10
TJEJERNAS RÖSTER OM UTBILDNING	12
MIN BERÄTTELSE	15
ARBETSMARKNAD	16
TJEJERNAS RÖSTER OM ARBETSMARKNAD	18
MIN BERÄTTELSE	21
DISKRIMINERING	22
TJEJERNAS RÖSTER OM DISKRIMINERING	24
MIN BERÄTTELSE	27
VÅRD	28
TJEJERNAS RÖSTER OM VÅRD/OMSORG	30
TJEJERNAS SLUTSATS OM SVERIGE	32
KRAV	33

Projektledare: Frida Fredin

Redaktör: Anna-Carin Hall

Skribenter: Anna-Carin Hall, Frida Fredin, Dona Hariri,
Hannah Sörbom och Isadora Spoerer

Ansvarig utgivare: Linda Säll

Grafisk form: Anna Adolphson

Omslagsfoto: Jessica Podraza

Tryck: Österbergs Tryckeri AB

FÖRORD

En av feminismens grundpelare är tanken om systerskap. I tider av ökande spänningar inom och mellan samhällen och samhällsgrupper, är det en viktig ledstjärna till en tryggare värld.

Kvinna till Kvinna har i över 25 år stöttat kvinnor i länder där krig och våldsamma konflikter påverkar deras vardag. Vi ser att våldet drabbar kvinnor och flickor överallt och att kvinnor i allt för stor grad utesluts från beslutsfattande som rör deras liv och samhällen. Detta arbetar vi med att förändra genom att stödja kvinnors organisering och feministiskt systerskap.

2017 påbörjade vi, med stöd från Arvsfonden, ett projekt i Sverige som vi kallar Gemaket som riktar sig till unga kvinnor som befinner sig i Sverige efter att ha flytt våldsamma konflikter eller ekonomisk utsatthet.

I Gemaket har vi skapat ett säkert rum för kvinnor med migrationsbakgrund där de kan dela erfarenheter och formulera prioriteringar för sin framtid. Systerskapet skapar en plattform för engagemang och gemenskap. I detta Manifest berättar kvinnorna om de

utmaningar de har stött på för att bli en del av det svenska samhället. Vi kan konstatera att åtstramningarna i migrationslagstiftningen och ökad rasism har drabbat dessa unga kvinnor hårt. De åtgärder som vi presenterar syftar till att förbättra situationen för unga nyanlända kvinnor som befinner sig i en utsatt situation. Makthavare måste ta sitt ansvar för att säkerställa att de får ett värdigt mottagande och reella förutsättningar att ta makten över sina egna liv och framtid.

Vi vill tacka alla som deltagit i Gemaket med sin tid och sitt engagemang. Manifestet finns till för att stärka era röster och det är för er och alla andra unga kvinnor i liknande situation vi vill se en förändring.

Petra Tötterman Andorff, Generalsekreterare Kvinna till Kvinna

OM KVINNA TILL KVINNA

Kvinna till Kvinna har arbetat för kvinnors rättigheter sedan 1993. För varje kvinnas rätt till en egen röst och en trygg framtid.

I dag är vi en av världens främsta kvinnorättsorganisationer med över 100 partnerorganisationer i 20 länder runt om i världen.

Vi arbetar på plats i områden drabbade av krig och konflikt för att stärka kvinnors inflytande och makt, sätta stopp för våld mot kvinnor och synliggöra kvinnors kamp för fred och mänskliga rättigheter.

Tillsammans gör vi skillnad och tillsammans är vi förändringen.

Foto: Frida Fredin

Jämställdhet

4-7

”

Samma möjligheter.
Alla har bra liv och
alla har frihet, känna
säkerhet.

- Tjej, 19 år

Foto: Frida Fredin

TJEJERNAS RÖSTER OM JÄMSTÄLLDHET

Jämställdhet och jämlikhet går hand i hand; "Det är bra med jämställdhet, att alla kan visa vilka de är, man kan vara fri." Skolans likabehandling av killar och tjejer är ett av de sätt på vilket jämställdheten manifesterar sig i det svenska samhället, men i arbetslivet har jämställdheten inte kommit lika långt, anser de intervjuade.

Majoriteten av de intervjuade menar att jämställdhet innebär att män och kvinnor har lika rättigheter, men flera väver också ihop begreppen jämställdhet och jämlikhet och pekar på möjligheten att fritt få utöva sin religion, uttrycka sina tankar och att få existera på lika villkor oberoende av kön och sexuell läggning. Vissa beskriver jämställdhet som frihet och säkerhet. Flertalet tolkar också begreppet jämställdhet som att ha samma möjligheter oavsett vem du är och vad du identifierar dig som.

Alla intervjuade menar att jämställdhet är positivt. Jämställdhet får kvinnor att känna sig mer delaktiga i samhället när de kan påverka sina livsvillkor och vara med och fatta beslut. En lyfter att alla parter vinner på jämställdhet och att det inte bara är viktigt för kvinnorna utan även för männen. En annan beskriver jämställdhet som avgörande för att kunna leva och överleva och få ett normalt liv med grundläggande rättigheter. En tredje beskriver jämställdhet som trygghet.

Den svenska skolan anses av de flesta som den arena av samhället som är mest jämställd då den inte gör skillnad på tjejer och killar utan alla behandlas lika.

Majoriteten av de tillfrågade lyfter arbetsplatserna som ett förbättringsområde för jämställdheten. Här är det framför allt

löneskillnaderna mellan män och kvinnor samt de ännu större löneskillnaderna mellan nyanlända och svenskfödda som bör åtgärdas. Flera kopplar också mammaledighet och deltidsarbete till framtida lägre pension för kvinnor. En anser att en arbetsplats som förskolan, där män ofta är helt frånvarande, får konsekvenser för barns framtida uppfattning om jämställdhet i samhället.

Några menar också att det offentliga rummet brister i jämställdhet. Dels gatorna i allmänhet, dels socioekonomiskt utsatta områden. Här anses klyftorna och segregationen vara orsaker till den upplevda ojämställdheten, och att detta även får effekter i skolan.

ANALYS:

Jämställdhet är nära förknippat med andra fri- och rättigheter och kan inte frikopplas från dessa. Ett framgångsrikt jämställdhetsarbete sker inte med punktinsatser utan kräver uthållighet, långsiktighet och kontinuerlig uppföljning. Skolan och förskolan fortsätter att vara den arena som har störst potential för att arbeta med värdegrunder som jämställdhet och därför bör det arbetet intensifieras och ske återkommande för alla åldersgrupper. Samhällets institutioner som skola och kommun har huvudansvaret för detta, men även andra aktörer som till exempel jämställdhetsmyndigheten skulle kunna engageras. Ett tätare och mer formaliserat samarbete mellan skolan och civilsamhället skulle också göra det lättare för elever som vill engagera sig mer för jämställdhet samt också träna för den organisering i civilsamhället som är grundläggande för allt demokrati- och rättighetsarbete.

Foto: Christopher Herwig

”

När jag sen kom till Serbien träffade jag en svensk kvinna som kunde persiska. Hon sade att Nord-europa har de bästa förhållandena för kvinnor.

- Amena, 18 år

MIN BERÄTTELSE

Amena 18 år från Afghanistan, har varit i Sverige sedan december 2015.

Hur var ditt liv i Afghanistan?

Jättejobbigt, där finns inga rättigheter för kvinnor och barn. Jag var aldrig barn. Jag ville bestämma själv, men männen bestämde. De försökte hindra mig från att gå i skolan.

Varför flydde du?

Det fanns ingen framtid. Jag förstår inte hur kvinnorna i Afghanistan kan tåla vad männen säger, de ville att jag skulle gifta mig men jag ville inte. Jag var bara 13 när jag lämnade Afghanistan alldeles själv. Min mamma var med på det, hon förstod.

Visste du vart du skulle?

Nej, jag tänkte bara på att lämna och komma till en bra plats där kvinnor kan leva fritt. Jag tänkte att jag får information under vägen.

Helt själv? Var du rädd?

Det var jättejobbigt. Jag hade ingen plan och visste inte vad som skulle hända. Det fanns mycket människor efter vägen, men det var farligt för jag var tvungen att sova själv. Jag hade en manlig kusin som sällskap, men inte hela vägen. Jag hörde att Europa hade demokrati och att kvinnor hade rättigheter. Jag ville hitta det bästa landet att leva i. Det var en dröm, men resan blev ibland en mardröm.

När jag kom till Turkiet hade jag tappat det mesta av mina pengar, men vi lyckades ändå komma med på en båt. Det var höga vågor, vi var rädda, vi trodde vi skulle dö. Men vi kom fram till Samos i Grekland.

När jag sen kom till Serbien träffade jag en svensk kvinna som kunde persiska. Hon sade att Nordeuropa har de bästa förhållandena för kvinnor. Jag hörde också att Sveriges invånare var mer accepterande mot flyktingar. När jag kom hit var alla poliser och

vakter väldigt snälla och betedde sig jättebra. Då kände jag mig säker och trygg. Jag minns när jag första gången såg en kvinna som var busschaufför! Det var roligt.

Jag kommer också ihåg en kvinna på flyktingförläggningen i Malmö, hon var fantastisk. Hon tänkte på oss barn och ville glädja oss. Hon skojade mycket, även om vi inte förstod svenska så var hon jättebra. Henne vill jag gärna träffa igen!

Hur ser ditt liv ut nu?

Jag bor i Nacka. I somras kunde min familj flytta hit, min mamma och mina sex syskon. Innan jag visste att jag kunde få hit dem var det jobbigt. Jag tänkte bara på hur jag skulle få hit dem, jag kunde inte sova. Jag kunde inte gå i skolan utan fick gå till psykolog och till en läkare. Jag bodde i ett familjehem då, men nu bor jag med min mamma och syskonen i en villa. Det är svårt att få tag i en lägenhet eftersom vi är åtta personer.

Det är jättejobbigt nu när jag måste hjälpa min familj, betala fakturor, och hinna plugga. Jag hoppas att jag i framtiden kan tjäna pengar och köpa en villa. Jag har bara tillfälligt uppehållstillstånd som går ut nästa år och är stressad för det också.

Saknar du något från Afghanistan?

Jag tänker inte på att resa tillbaka, men jag kan sakna min pappas grav. Att jag inte kan gå dit och sörja.

Vad är ditt mål i livet?

Nu går jag första året på gymnasiet, på Natur. Jag vill plugga och bli läkare och jobba på ett sjukhus och köpa en bostad till min mamma och min familj. Sedan vill jag jobba med Läkare utan gränser och hjälpa främst barn och kvinnor.

Utbildning

10-13

Min mamma har
aldrig gjort det, ingen
i min familj har gjort
ett gymnasiearbete.

- Tjej, 22 år

Foto: Kvinna till Kvinna

TJEJERNAS RÖSTER OM UTBILDNING

Trivseln i skolan är god för de flesta av de intervjuade, men det är sämre med tryggheten. Skolmiljön upplevs som stökig och rörig med starka grupperingar bland eleverna och flera efterlyser ökat stöd och mer engagerade lärare, samt ökade möjligheter att träna svenska språket.

Samtliga vi har intervjuat studerar, men var och hur varierar. Det handlar om språkintrösktion, svenska som andra språk, gymnasiet, Komvux eller folkhögskola. En studerar på ett internationellt program på högskolan där undervisningsspråket är engelska. Detta var ett aktivt val, då hon bedömde att en utbildning på svenska hade blivit för svår.

De flesta trivs i skolan men känner sig ändå inte trygga där. Skolmiljön beskrivs som stökig, rörig och stressig. Till svårigheterna läggs också att klara språket, att känna sig annorlunda och inte se ut som alla andra, men också att den upplevelsen minskar över tid.

Komvux beskrivs som en mer trygg miljö då studenterna där oftare är vuxna, men det försvårar att behöva söka Komvux på nytt varje termin och många missar sista ansökningsdag. Det finns heller ingen hjälp att få i de fall man inte förstår hemsidor och ansökningsformulär hos utbildningsanordnare, vilket leder till upplevelsen av kaos, krångel och stress.

Majoriteten tycker att de har åtminstone någon bra lärare som lyssnar på frågor och ger svar. Vissa beskriver dock lärare som inte bryr sig, inte ger feedback eller korrigerar felaktiga uppgifter. En upplever detta som så pass allvarligt att hon valt att inte ta del i

undervisningen. Flera beskriver en bra lärare som någon som är vänlig, avstår från ilska, tar hänsyn och får varje elev att känna sig sedd. En beskriver i positiva ordalag en lärare som hjälper eleverna med CV:n och bjuder hem dem under sommarlovet. Att ha en bra klassmentor är också viktigt för trivsel och trygghet i skolan.

De flesta har önskemål om mer stöd. Dels att på gymnasienivå få särskilda resurser, till exempel i form av speciella hjälpmedel likt de som funktionsvarierade har, dels tydligare information när lektioner ställs in eller scheman ändras med kort varsel. Studiehandedare lyfts som något positivt men alla skolor verkar inte tillhandahålla det stödet.

Flertalet anser att språket är svårt i början, de vill inte läsa högt på lektionerna av rädsla för att uttala ord fel. Det upplevs som lättare att uttrycka sig i en språkintrösktionsklass där de flesta har samma förutsättningar. Att komma från en kontext där tjejer inte förväntas prata eller ta plats i klassrummet gör det än svårare att prata inför andra.

Alla beskriver många och starka grupperingar i skolan. Man är vän med de som kommer från samma område eller de som är "invandrare". Det är svårt att ta kontakt med andra grupper och med svenskar, speciellt om man är nyanländ.

Flera tycker att skolan borde sätta in fler åtgärder mot mobbning och för att motverka grupperingar. Vidare borde skolan erbjuda mer stöd till nyanlända och bättre anpassas till nyanländas förutsättningar. En menar att skolan brister i att informera om rättigheter som yttrandefrihet och även om hur det svenska samhället fungerar i stort. Flera upplever svårigheten att träna svenska i

en skola där i stort sett alla har en annan språklig bakgrund.

ANALYS:

Medvetenheten om att elever har rättigheter i skolan är i stort sett frånvarande i samtliga intervjuer. Här har skolan en uppgift i att informera tydligare om detta. Skolan är heller inte likvärdig vilket innebär att elever får olika stöd och att få en bra lärare eller mentor verkar mest handla om tur. Skolan är fortsatt den arena där nyanlända och etablerade naturligt möts och här finns ett gyllene tillfälle att börja inkluderas i samhället, men det tas tyvärr inte alltid tillvara. Tryggheten och ordningen måste också öka i skolan. Ansökningsformulär och webbsidor hos utbildningsanordnare måste också bli informativa och användarvänliga.

Foto: Julia Örtegren

”

Det är också svårt med Skatteverket och Migrationsverket. De har tappat bort mina dokument och uppgifter flera gånger.

- Tjej, 23 år

MIN BERÄTTELSE

Tjej, 23 från Albanien. Bor i en förort till Stockholm.

Min pappa flyttade till Sverige tidigare, han har ett Schengenvisum. Första gången jag kom hit var 2015, då vi fixade alla papper. Sen fick jag vänta två år till innan jag kunde flytta hit. Min familj hade redan en lägenhet. Jag fick jobb direkt på en restaurang. Jag hade tur, det var en vän till min pappa. Idag finns min mamma, pappa och storasyster i Sverige, två äldre syskon bor kvar i Albanien.

Hur var livet i Albanien?

Ganska bra, jag hade släkt och vänner där. Jag gick på universitet i Albanien, jag lämnade studierna mitt i.

Varför ville du komma hit?

I Sverige finns det fler möjligheter. Just nu är det kaos i Albanien. Det är svårt att vara ung tjej där, när du slutar skolan måste du ha kontakter för att få bra jobb. Korruptionen är stor.

Blev det bra i Sverige?

Ja och nej, jag saknar min släkt och mina vänner. Det är kallt klimat också. Jag visste att det skulle vara kallt, men tänkte inte så mycket på det innan. Det är också svårt med Skatteverket och Migrationsverket. De har tappat bort mina dokument och uppgifter flera gånger. Jag har heller inte fått rätt information från dem. Jag har varit där flera gånger men de säger olika saker varje gång. Det byts handläggare, de går på semester och jag får inga besked om när det är klart. Det är också svårt att hitta lägenheter.

Men allt annat är bra här. I Sverige kan du göra vad du vill. Om du inte går i skolan kan du få ett bra arbete. Tjejer har det mycket bättre här i Sverige. I Albanien dominerar killarna, de kommer alltid först. Där tycker

man att det är mycket som tjejer inte kan göra bara för att de är tjejer.

Idag jobbar jag på ett lager men jag vill fortsätta studera, något med ekonomi. Mina drömmar är att ha ett bra jobb och klara universitetet. Men först måste jag plugga mer av svenska språket och försöka förlänga mitt uppehållstillstånd. Jag är inte flykting utan anhängig till en person som bor här, min pappa.

Hur mår du idag?

Jag mår inte så bra. Vi får inte bo kvar i vår lägenhet så jag är stressad över det och uppehållstillståndet och Skatteverkets alla frågor. Mina föräldrar kan inte prata svenska så jag måste fixa oss alla en ny lägenhet. Om jag inte får stanna här måste jag åka tillbaka till Albanien. Jag kan inte tänka mig att åka tillbaka. Det finns ingen framtid där. Men vad har jag för alternativ?

Om du fick ge ett råd till någon som vill åka till Sverige?

Det är bra här om man drömmer om en bättre framtid och vill studera eller jobba, men det är svårt att hitta boende.

Vad kunde Sverige göra bättre?

Se till att det finns bostäder åt alla. Det funkar i andra länder. Alla från hela världen borde få komma till Sverige och jobba och bo här, om de ville.

Vad har Gemaket betytt för dig?

Här i Sverige håller sig alla invandrare i sina grupper. Jag har inte lärt känna någon svensk förutom de jag lärt känna i Gemaket, men det är inte svenskarnas fel. Vi har inga kontaktytor med svenskar helt enkelt.

Arbetsmarknad

16-19

”

Jag har liksom inte ett svenskt namn, som Andersson eller så. Det är invandrarnamn och jag har slöja. Det kommer att påverka.

- Tjej, 19 år

Foto: Frida Fredin

TJERNAS RÖSTER OM ARBETSMARKNAD

Många har redan tidigt kommit in på arbetsmarknaden, men det är svårt för de intervjuade att förstå vilka rättigheter de har på jobbet, informationen är bristfällig. Diskrimineringen finns även här; "Jag har liksom inte svenskt namn, som Andersson. Jag har ett invandrarnamn och slöja. Det kommer att påverka."

Samtliga intervjuade utom två jobbar och studerar samtidigt. Oftast är det deltidsjobb på kvällar och helger med städning, i butik, som resursperson, biblioteksassistent eller modersmåslärare. En har tre olika jobb vid sidan om studierna. Alla utom en fick sina jobb genom att söka med CV.

Flertalet trivs på sina jobb, men många vittnar om stressiga arbetssituationer, problem att få ut lönen och bristande information om rättigheter som övertidsättning och helgtillägg. Det finns också vittnesmål om usla arbetsförhållanden och oönskade närmanden från till exempel chefer. Alla ser de nuvarande jobben som tillfälliga. Drömjobbet är istället inom juridik, ekonomi, som sjuksköterska, barnmorska eller läkare, inom vetenskap eller forskning. En del är inne på att driva egna företag. Många nämner också att de vill ha ett yrke där de på olika sätt stödjer och hjälper andra och framför allt kvinnor.

Samtliga anser att fortsatta studier är det enda sättet att nå drömjobbet. De är införstådda med att de högskoleutbildningar de vill in på kräver bra betyg och därmed en stor arbetsinsats. De som vill starta eget förstår att det krävs egna sparpengar för att kunna få lån av banker till egna verksamheter. Majoriteten tror att det är viktigt med kontakter för att komma in på arbetsmarknaden, särskilt om det

är första jobbet. Däremot är de flesta av åsikten att för mer kvalificerade jobb så är utbildningen viktigare än kontakterna. En menar att kontakter är bra men att det också går att visa att man är kompetent och framför allt envis.

Flertalet av de intervjuade berättar om rasism från kollegor, kunder och i processen med att söka arbete. En beskriver nyanlända som särskilt utsatta. En berättar att arbetsplatserna har olika regler beroende på vem man är, till exempel får vissa ta på sig vad de vill och andra inte. Återigen blir aspekten av kunskap om rättigheter i arbetslivet viktig. Majoriteten är oroade eller mycket oroade för diskriminering på arbetsmarknaden. En lyfter oro över att bli diskriminerad på grund utav namn eller slöja. En annan oroas för att ha tillfälligt uppehållstillstånd och hur det kan påverka möjligheterna till jobb.

ANALYS:

Kravet att behöva arbeta av försörjningsskäl parallellt med studierna gynnar knappast skolgången även om det är positivt att tjejrna redan har kontakt med arbetsmarknaden. Här vilar en tung börda på dem då de ofta måste dra in pengar till en familj där föräldrarna inte får jobb. Okunskapen om lagar och rättigheter som gäller på jobbet är omfattande för alla intervjuade. Här borde skolan men även fackföreningar kunna bli bättre på att informera just mot gruppen nyanlända. Att bli utsatt för rasism på sin arbetsplats är oacceptabelt och det är djupt oroande att alla de som jobbar vittnar om att detta hänt. Det är upp till såväl samhällets institutioner som arbetsmarknadens parter att ta krafttag mot detta. Här bör medvetenheten öka om hur just kvinnor med migrationsbakgrund drabbas av diskriminering.

Foto: Frida Fredin

”

Så småningom kom vi till Österrike och hamnade i ett stort flyktingläger där det var kaos.

-Nasrin, 24 år

MIN BERÄTTELSE

Nasrin 24 år, från Afghanistan, uppvuxen i Iran. Kom till Sverige i augusti 2014. Bor i Järfälla.

Vi var papperslösa i Iran och det blev för farligt för oss att vara kvar. Jag och min bror fick hjälp av en smugglare att ta oss till Turkiet. Vi korsade gränsen till fots på natten. På dagarna fick vi gömma oss. Sedan fortsatte flykten med olika bilar och till slut var vi framme i Istanbul. Där flyttade de runt oss mellan olika lägenheter och tog våra pengar. Vi fick väldigt lite mat. Smugglarna körde runt i Istanbul på nätterna för att hitta en lastbil där de kunde smuggla in oss på flaket. Efter flera försök lyckades det. När polisen till slut öppnade lastbilen så var vi i Bulgarien! De tog oss till ett förvar och tog alla våra saker, mobiler, allt. Vi fick inte gå ut. Så småningom kom vi till Österrike och hamnade i ett stort flyktingläger där det var kaos. Jag och min bror rymde därifrån och tog tåget till Sverige för här fanns redan min mamma.

Mitt under flykten tog jag av mig slöjan. Eller – det var smugglarna som tog bort den för de ville att vi skulle se "vanliga" ut. Först var det läskigt att vara utan, jag tyckte alla stirrade på mig, men idag tycker jag att det är skönt. Min mamma reagerade först men nu är det lugnt. Jag funderar inte på att ha slöja igen.

Var du någonsin rädd under flykten?

Ja. Min bror var sjuk och behövde medicin men den tog slut. Jag fick höra om kvinnor som blivit våldtagna hos flyktingsmugglarna i Grekland. Det var en kille som tafsade och försökte kyssa mig en gång. De såg att min bror var sjuk så de trodde att de kunde utnyttja mig. Men jag visade att jag kunde vara arg. Jag var bra på att värja mig också!

Vad är annorlunda i Sverige?

Stadsmiljön. Det är mycket renare här. Folk är artiga och hjälpsamma och ringer inte polisen så fort de ser en flykting. Sverige är

väldigt annorlunda mot Iran. Myndigheterna till exempel. Personalen är trevlig, det går rätt till och det går snabbt jämfört med Iran. Men maten! Den smakade ingenting först. Inget salt, inga kryddor. Det första jag åt här var köttbullar, tror jag. Nu har jag vant mig.

Skillnaden på att vara ung kvinna här och i Iran?

Svenska familjer låter sina barn sköta sig själva efter de är 18, det finns allt möjligt stöd i samhället, och även i civilsamhället. Om nåt händer dig så får du hjälp. Som ung afghansk tjej i Iran så finns det inte så mycket du kan göra själv. Du måste ha familjens tillåtelse. All utbildning kostar och därför kan du inte plugga vad du vill, det är väldigt svårt att bli läkare till exempel.

Jag har sökt till psykologprogrammet och socionomprogrammet här på universitetet. Jag hoppas att jag kommer in! Jag är också intresserad av samhällsplanering och jätteintresserad av blommor och böcker. Jag skulle vilja ha en blomsterbutik kombinerad med bibliotek.

Hur ser ditt liv ut om tio år?

Då är jag legitimerad psykolog specialiserad på barn. Jag vill också bygga skolor i andra länder där det behövs. Utbildning är allt och den ska vara gratis för alla.

Är det något du saknar från Iran?

På kvällarna är det mycket folk ute där, glada människor som träffas, lekande barn på gatorna. Det ser man inte här.

Mitt råd till andra som kommer till Sverige är: Bli självständig. Lär dig språket och utbildad dig så kommer allt att ordna sig.

Diskriminering

22-25

”

Nä men man känner sig inte trygg när man sitter i buss när andra inte är som mig liksom. Man känner sig inte trygg på många ställen.

- Tjej, 20 år

TJEJERNAS RÖSTER OM DISKRIMINERING

Rasism och diskriminering är närvarande överallt. De intervjuade vittnar om att de påverkas starkt av att möta rasism och de är osäkra på om de bör, vågar eller ens får säga ifrån. "Om jag sätter mig bredvid någon på bussen så går den och byter plats." Många uttrycker att rasismen leder till ökad otrygghet.

Rasismen upplevs av de flesta av våra intervjuade som utbredd. Den finns på internet och sociala medier, i kollektivtrafiken, i vården, i butiker, på arbetsplatser, i skolan och i det offentliga rummet. En framhåller att svenskarna ändå inte är så rasistiska och att majoriteten är snälla. En annan beskriver rasismen som frånvarande i hennes stadsdel, men närvarande i innerstaden.

En har uteslutits från fester på grund av sitt ursprung. Några vittnar om grova rasistiska tillmälen som "jävla muslimer" eller "jävla apa" i kollektivtrafiken. Flera upplever diskriminerande beteende i det offentliga rummet, i butiker eller på arbetsplatser när de bär hijab. En vill bära själ men avstår av rädsla för diskriminering samt att inte kunna få jobb. Sammantaget har alla blivit utsatta för rasism i någon form.

Alla upplever rasism och diskriminering som jobbigt och svårt att bemöta och många väljer att inte göra någonting. En menar att hennes arbete kräver av henne att hon ignorerar alla påhopp. En annan känner att hon måste stå ut med detta för att hon är ny i landet. De som inte har permanent uppehållstillstånd tvekar att reagera på rasism. En blev utsatt på sin arbetsplats men fick då stöd av sin chef och hjälp att byta arbetsställe.

Majoriteten påverkas starkt av att möta rasism. En känner skam. En annan beskriver att effekten blir att hon alltid tänker på vad hon gör, vad hon säger och hur hon betar sig i skolan eller på jobbet och att hon blir en representant för gruppen nyanlända och inte en person. Rädsla för rasism påverkar också föräldrars oro för sina döttrar när dessa är ute efter mörkrets inbrott. En låter sig inte påverkas och menar att det är rasisterna det är fel på, inte henne.

Många uppger att det känns otryggt att röra sig ute under kvällar och helger när det är mörkt och flera väljer att avstå från kvällsaktiviteter som fester och middagar. En tycker att det känns osäkert att möta poliser som ofta frågar efter legitimation. Motbilden finns också, att poliser och vakter skapar större trygghet i särskilt utsatta områden.

ANALYS:

Det står klart att rasismen finns överallt och begränsar livet för de unga kvinnor och tjejer med migrationsbakgrund som känner en större otrygghet i det offentliga rummet. Många upplever rasism i just kollektivtrafiken. De som bär hijab känner sig extra utsatta för rasistiska tillmälen. Flera vågar inte agera eller anmäla vad de utsatts för, dels för att det är svårt att bevisa, dels för att de är osäkra på vad de har för rättigheter.

Foto: Frida Fredin

”

Det var jobbigt att lämna min familj. Jag var så ung, jag fick inte bestämma någonting och visste inte vart jag var på väg.

- Tici, 20 år

MIN BERÄTTELSE

19-årig tjej från Somalia, kom till Sverige i maj 2015, bor i en förort till Stockholm.

Varför lämnade du Somalia?

Det var inget val, jag var tvungen på grund av en sak som hände med min familj som jag inte kan prata om. Det var inte säkert för mig att vara kvar. Jag var bara 14 och flydde tillsammans med folk jag kände, men inte med släktingar.

Hur kändes det?

Det var jobbigt att lämna min familj. Jag var så ung, jag fick inte bestämma någonting och visste inte vart jag var på väg eller vad som skulle hända i mitt liv. Jag har inte träffat min familj sen dess. Jag har ingen kontakt med dem och jag vet inte ifall de lever eller inte. Jag har försökt ta reda på det men inte lyckats. Det känns inte bra att jag inte vet någonting.

Visste du vilket land du skulle till?

Nej. Andra bestämde det, som min mammas kompis. Jag förstod först när jag var i Sverige att det var hit jag skulle.

Hur flydde du?

Först flög jag till Turkiet. Sedan reste jag till Grekland med båt. Båtresan gick bra eftersom jag lever idag. Vi var 60 - 70 personer som gömdes i lastutrymmet i en båt. Jag visste inte då att det kunde vara farligt, vi hade fått höra att det var en säker väg. Men vi kunde knappt andas när vi satt där i lastutrymmet. Efter flera timmar hittade den grekiska polisen oss. Alla började skrika och trodde att de skulle mördas oss. När vi kom till läger så satte de oss i ett läger. Vi frös och hade inte mat och vatten. Eftersom jag var minderårig så separerade de mig från de jag hade rest med. Efter två veckor flyttades jag till ett läger i Aten där det bara var tjejer. Där blev jag kvar i sju månader. Till slut fick jag flyga till Sverige. Min mammas kompis hade ordnat så att jag skulle få bo hos en faster här.

Vad reagerade du på när du kom till Sverige?

Allt var nytt. Språket var konstigt. Jag tänkte; hur ska jag kunna lära mig det? Det lät som fågelspråket! Jag hade inga andra tankar

tror jag. Jo, maten var konstig. Potatis och köttbullar. Och sill!! Jag har svårt för sill. Hur kan man äta sådant till mat? Vi menar att riktigt mat är med ris och kryddor och kött. Detta med rättigheter var också nytt. Jag hade ingen aning innan - vad är rättigheter och skyldigheter? Nu har jag lärt mig en hel del om kvinnors rättigheter och barns rättigheter. Det är bra och framför allt viktigt. Den svenska skolan är också väldigt annorlunda mot den somaliska. Här i Sverige ska eleven kunna resonera och ifrågasätta, läraren ska bara upplysa. Det är demokratiskt och bra tycker jag!

Vad tycker du om svenskarna?

Svenskar är inte så öppna, det är kanske vädret (skratt). Det värsta är att det är kallt, inte att det är mörkt.

Är det någon skillnad på att var tjej i Somalia och här?

Ja, kvinnor i Somalia lever ständigt i kriget. Här lever vi i fred och i frihet. Det är den största skillnaden.

Drömmar om livet?

Jag går andra året på gymnasiet, barn- och fritidslinjen. Jag vill både plugga vidare och jobba, men min högsta dröm är att träffa min familj igen och att åka tillbaka till Somalia. Jag har varken tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd här. Jag har fått avslag tre gånger. Nästa år får jag ansöka igen.

Hur känns det?

Inte bra alls, men jag har lärt mig att leva med det. Det finns en oro inom mig men jag försöker att inte tänka negativt utan positivt. Lättare att inte tänka så mycket även om det är svårt. Jag vet inte vad jag gör om jag inte får stanna. Jag blir rädd om jag tänker på det.

Kan du prata med någon om det?

Inte den senaste tiden, jag hanterar det själv, ibland behöver man en kram, bara.

Vård

28-31

”

“Vi ringde ambulans,
sen de kom inte.

- Tjej, 18

Foto: Frida Fredin

TJEJERNAS RÖSTER OM VÅRD/OMSORG

Ungdomsmottagningen och skolsköterska är ljuspunkter, men annars kan det vara svårt som nyanländ att navigera i den svenska vården. Bristande kommunikation, avsaknad av tolk och svårigheter att göra sig förstådd påverkar vårdupplevelsen; "Jag är ett barn, men jag hjälper mamma istället för att hon hjälper mig."

De intervjuade har blandade upplevelser av vården i Sverige. Flertalet upplever att den är bra och att det är en fördel att den är subventionerad. En menar att systemet med vård efter behov är bra, att vården är tillgänglig för alla, att det är lika bemötande och att pengar inte spelar någon roll. Ett par har också noterat fördelen med fri tandvård, en annan att det är bra med skolsköterska.

Ungdomsmottagningen nämns i positiva ordalag, men i den övriga vården har den bristande tillgängligheten, de långa väntetiderna och personalbristen upplevts av alla intervjuade. En lyfter också behovet av bättre bemötande och kommunikation, där brister annars leder till sämre vård för de som inte behärskar språket. Att få vara tolk åt sina föräldrar i vården förekommer. Det efterfrågas en speciell introduktion om sex och samlevnad för alla nyanlända kvinnor och att det behövs mer information överlag för nyanlända om hur det svenska vårdssystemet är uppbyggt. Det efterlyses också mer information om kvinnlig könsstympning.

När det har funnits möjlighet till tolk inom vården anses det som positivt. En anledning till otillräcklig eller utebliven vård är just språkförbistringen, anser en av de intervjuade. Den psykiatriska vården pekas också ut som otillgänglig och med långa

väntetider även när man som sökande har allvarliga problem som suicidtankar. Majoriteten vet vart de kan vända sig med frågor om preventivmedel och abort. De flesta vet också vad Ungdomsmottagningen är, medan ett fåtal inte känner till den alls. Ett par har fått informationen via sociala myndigheter, andra har gjort besök på Ungdomsmottagningen via skolan. En uppger att Ungdomsmottagningen har räddat hennes liv tack vare möjligheten till säker abort. En annan vet om att Ungdomsmottagningen har tystnadsplikt och anser att det är bra.

Flera upplever att de inte vet vart de ska vända sig med psykiska problem och därför pratar med familj och vänner i första hand, men att de heller inte vill oroa sina närmaste. En har själv googlat fram en privat psykolog, andra vänder sig till kurator, kompisar eller till Ungdomsmottagningen. En känner till självmordslinjen men anser att det finns för lite stöd och information om just depression där. En har börjat på gym för att må bättre istället för att söka psykiologhjälp.

ANALYS:

Att få adekvat hjälp och en god vård verkar inte vara en självklarhet utan mest handla om turen att komma i kontakt med en bra läkare och få tillgång till tolk. Psykisk ohälsa är förekommande bland nyanlända såväl som bland ungdomar i övrigt, men den här gruppen lever troligen under större psykisk stress och har svårare att komma i kontakt med psykiatrin. Här bör tillgängligheten öka och tröskeln sänkas. Likaså är det viktigt med god tillgång till sexuell- och reproduktiv hälsa för nyanlända. Information om till exempel Ungdomsmottagningen borde vara obligatorisk för alla unga nyanlända och komma tidigt i mottagningsprocessen.

Foto: Moa Karlberg

TJEJERNAS SLUTSATS OM SVERIGE

Fördelarna med det svenska samhället som de intervjuade återkommer till, är att det finns yttrandefrihet, jämställdhet och att man tillåts jobba som kvinna. Dessutom att man får vara sig själv och att ingen tvingar en till någonting. Att det finns gratis utbildning och studiemedel uppskattas också. Flera menar att Sverige är rättvist och jämlikt och att hudfärg spelar mindre roll. Tillgång till vård, kollektivtrafik, skola och samhällets institutioner ses som positivt. De intervjuade lyfter att det är bra att det finns både rättigheter och skyldigheter i Sverige. Här finns demokrati och lika möjligheter för alla, men den som bor här också har skyldigheter mot samhället.

Sverige har också en förbättringspotential enligt våra intervjuade. Flera anser att politiker borde fokusera mer på barn och ungdomar, speciellt nyanlända, så

att de snabbare kommer in i arbetslivet. Asylprocessen tar för lång tid och unga sitter hemma utan möjlighet att läsa svenska. En annan åsikt är att svenska myndigheter och institutioner är för långsamma, att vården har för långa väntetider och att arbetet med hedersfrågor är otillräckligt. Alla lyfter att nyanlända måste få bättre information om sina rättigheter. Vidare tycker många att bostadssegregationen och bostadsbristen måste åtgärdas, att rasismen i arbetslivet måste minska och att nyanlända kvinnor inte ska diskrimineras när de söker jobb.

Någon betonar att fler satsningar också bör riktas mot äldre nyanlända så att de kommer in i samhället. Det blir annars en ojämn maktbalans i familjer när föräldrar med mycket erfarenhet går arbetslösa medan deras tonåriga barn snabbt lär sig svenska, får jobb och försörjer familjen.

Foto: Mikheil Meparishvili

KRAV

1. Jämställdhet - **KRAV:**

Ett aktivt jämställdhetsarbete med kontinuerlig uppföljning.

REKOMMENDATIONER:

- Ännu tydligare information om samhällets syn på jämställdhet riktad till alla nyanlända.
- Få med pojkar och unga män i jämställdhetsarbetet och börja tidigt. Utöka arbetet med jämställdhet och genus i förskolan.
- Utökad information i skolan om hur du som enskild individ kan engagera dig för jämställdhet. Tätare samarbete mellan skolan och civilsamhället för att fånga upp de unga som är intresserade av jämställdhetsarbete. Detta förutsätter riktade resurser till civilsamhället.
- Utökade möjligheter för kvinnor med migrationsbakgrund att själva organisera sig för jämställdhet, till exempel med riktade insatser mot civilsamhället i sådana kontexter.

2. Utbildning - **KRAV:**

Ge alla kommuner ekonomisk möjlighet att erbjuda en likvärdig och inkluderande skola för nyanlända.

REKOMMENDATIONER:

- Erbjud nyanlända mentorer eller lotsar som tar ett större ansvar både för information om skolan och samhället och även erbjuder stöd i skolans sociala miljö, såväl som kunskapsstöd där lärare inte hinner med.
- Stärk arbetet mot mobbning och skadliga grupperingar i skolmiljön.
- Utökad stöd i det talade svenska språket för elever i skolor där få har svenska som modersmål.
- Skapa en enhetlig och användarvänlig ansökningswebb för Komvuxutbildningar i hela landet.

KRAV

3. Arbetsliv - **KRAV:**

Nolltolerans mot diskriminering på arbetsmarknaden för kvinnor med migrationsbakgrund.

REKOMMENDATIONER:

- Gör det möjligt för nyanlända att koncentrera sig på studier istället för att behöva arbeta extra av försörjningsskäl.
- Informera nyanlända om den svenska modellen, rättigheter, kollektivavtal mm i arbetslivet.
- Uppmana arbetsmarknadens parter att ta ett större ansvar så att nyanlända får schyssta villkor på jobbet.

4. Diskriminering - **KRAV:**

Implementera nolltoleransen mot rasism i det offentliga rummet.

REKOMMENDATIONER:

- Informera brett och tydligt till alla grupper nyanlända vad som gäller kring hatbrott och diskriminering i Sverige.
- Uppmana till civilkurage att säga ifrån mot hatbrott och rasism, till exempel genom en nationell kampanj.
- Myndigheter som Forum för Levande Historia kan ta ett större ansvar för informationskampanjer mot rasism och hatbrott i det offentliga rummet.
- Öka tryggheten i kollektivtrafiken, till exempel med kameraövervakning och fler trygghetsvårdar.

KRAV

5. Vård - **KRAV:**

Sänkta trösklar för nyanlända och förbättrad kommunikation i vården.

REKOMMENDATIONER:

- Säkerställ en god tillgänglighet till vård för nyanlända kvinnor och tjejer, speciellt när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och psykosocialt välmående.
- Inkludera information om Ungdomsmottagningen och sexuell och reproduktiv hälsa till unga nyanlända. Våga beröra ämnen som kvinnlig könsstympning.
- Inför undervisning om sex och samlevnad till alla nyanlända kvinnor.
- Informera på ett tillgängligt sätt för nyanlända om hur den svenska vården är uppbyggd.

6. Övergripande - **KRAV:**

Säkerställ att kvinnor med migrationsbakgrund har information om sina grundläggande rättigheter.

REKOMMENDATIONER:

- Säkra långsiktighet och kvalitet i pågående och nya verksamheter för unga nyanlända kvinnor.
- Ta tillvara goda exempel för att hitta vägar framåt och lösningar som fungerar specifikt för denna grupp.

 KVINNA
 KVINNA
 KVINNA

Läs mer: kvinnaatillkvinna.se